

Zdjęcia, które prezentujemy na 1 i 2 stronie „Gazety Uniwersyteckiej”, zgłoszono do konkursu „Sfotografuj eksperyment”, który jest integralną częścią projektu „Poezja fizycznej rzeczywistości” (realizowanego w Zakładzie Dydaktyki Fizyki Instytutu Fizyki UR) i odbywa się pod patronatem Instytutu oraz Oddziału Rzeszowskiego Polskiego Towarzystwa Fizycznego.

K. Półtorak, TE ZSTO Jarosław (I m. 3 ed.)

M. Luszcz, LO ZSP Rymanów (II m. 3 ed.)

M. Krzysztyński, LO ZSP Rymanów (II m. 3 ed.)

K. Półtorak, TE ZSTO Jarosław (I m. 3 ed.)

Na pierwszej stronie okładki zdjęcie: R. Ożóg, T. Grabski, I LO Rzeszów, 3 ed. – dyplom za walory artystyczne

SPOTKANIA PO LATACH

podniosły nastrój, który zawsze towarzyszy dzieleniu się opłatkiem nie tylko z bliskimi, ale i nieznanymi, z którymi w danej chwili i miejscu łączy człowieka wspólna obecność.

Uczestniczka spotkania mgr Izabela Malinowska podzieliła się takimi spostrzeżeniami: *Teraz nie czuje się już dystansu, wszyscy są mili, serdeczni. Do każdego, nawet wybitnego profesora można podejść, złożyć mu życzenia, przełamać się opłatkiem. Nawet ci, którzy niegdyś budzili wielki respekt, okazują się być ciepłi, życzliwie usposobieni. Nie czuje się zawodowej podległości, w niepamięć idą dawne różnice czy nawet animozje.*

Nie można sobie wyobrazić spotkania zakorzenionego w tradycji Bożego Narodzenia bez śpiewu kołęd, które należą do pereł naszej polskiej kultury. I tegoroczne spotkanie uświetniło ich profesjonalne wykonanie przez członków zespołu „Resovia Saltans”.

Uroczystemu, pięknie podanemu obiadowi towarzyszyły niezwykle ożywione rozmowy, autentyczna radość, która znalazła swoje ujście we wspólnym kołędowaniu inicjowanym przez ks. Stanisława Płazę i emerytów. Bardzo długo rozbrzmiewały w murach klubu podniosłe i tkiwe, rzewne i skoczne kołеды i pastoralki. Ci, których śpiew mniej pasjonuje, słuchali i dzielili się z obecnymi słowem. Wystarczyło przejść między stolami, aby usłyszeć strzępy rozmów: o przeszłości, o obecnym życiu, często naznaczonym chorobą osobistą lub bliskimi, ale jednocześnie o radości z rodziny, której poświęcało się trud i siły, o uprawianiu ulubionych zajęć i...o radości życia. Zastawione stoły, urok miejsca

i chwili sprawiły, że ostatnie grupki emerytów opuszczały gościnne uniwersyteckie progi w czasie gdy już zapadał wczesny styczniowy zmierzch.

Pytani później o wrażenia, między innymi mgr E. Opała, mgr I. Haloń, mgr J. Goleń, nie szczędzili pochwał dotyczących samej idei spotkań, ich przebiegu, oprawy, form gościnności. Wysoko oceniali możliwość spotkania z władzami Uniwersytetu. Nie pierwszy już raz można było słyszeć opinie, że informacje o rozwoju Uniwersytetu emeryci przekazują później w lokalnych środowiskach i chociaż w tej formie służą uczelni nadal.

Najpiękniejsze słowa, które padły w tych rozmowach były odwołaniem do błogosławieństwa Jana Pawła II dla Uniwersytetu Rzeszowskiego jako *nowej wspólnoty miłośników nauki i mądrości.*

Były też i uwagi wskazujące na potrzebę zapewnienia większej kameralności spotkań i zachęcenia do udziału w nich tych, którzy traktują je z pewną rezerwą.

Wzruszającą i zobowiązującą opinię przekazała prof. dr hab. Maria Radomska: *Oplątek seniorów daje cenną okazję spotkania współpracowników sprzed lat, odnawiania dawnych i nawiązywania nowych przyjaźni, co sprzyja integracji środowiska seniorów z różnych wydziałów UR. Łamanie się opłatkiem, wspólne biesiadowanie i kołędowanie z udziałem władz rektorskich na gościnnym Zalesiu zasługuje na najwyższe uznanie i niezmiennie kontynuowanie.*

Nasze spotkania emerytów dowodzą, że – jak stwierdził jeden z myślicieli: *to człowiek jest człowiekowi najbardziej do szczęścia potrzebny.*

Opisać tę nierzeczywistość,
mocno tkwiąc w rzeczywistości.

Jan Rybowicz

Idea projektu GosFiz

Projekt edukacyjny Poezja fizycznej rzeczywistości nawiązuje do idei Fizyka dla humanistów, propagowanej przez prof. dra hab. Grzegorza Białkowskiego (1932–1989). Uwzględnia integrację międzyprzedmiotową oraz ukazywanie fizyki jako części kultury. Realizowany jest od 1998 r. w myśl zasady pro publico bono. Projekt – nazywany w skrócie GosFiz – powstał na kanwie moich cyklicznych wykładów popularyzacyjnych z fizyki oraz zajęć pozalekcyjnych i sesji uczniowskich organizowanych dla uczniów o zainteresowaniach humanistycznych, przede wszystkim w: LO/ZSz w Strzyżowie, LO w Rymanowie, ZSGH w Iwoniczu Zdroju i ZSzT w Kolbuszowej; przy współpracy z nauczycielami: mgr Marią Gliwską-Rybczyk, mgr. Hieronimem Lalkiem, mgr. Andrzejem Ceglazem, mgr Kazimierzem Ciszek oraz mgr Małgorzatą Dąbek-Kozak.

W 2003 roku powstały strony internetowe projektu <http://gosfiz.w.interia.pl>. Zaprezentowano na nich wybrane materiały z ponadrocznej pracy uczniów oraz z dwóch uczniowskich sesji popularyzacyjnych. Temat szczegółowy projektu: „Fizyka na scenie” w balladach poetyckich zespołu Stare Dobre Małżeństwo – nawiązywał do idei przewodniej międzynarodowego festiwalu edukacyjnego Physics On Stage 3: Physics and Life – Fizyka i Życie. Idea, elementy metodyki oraz strony www projektu zaprezentowano w Poznaniu na Krajowym Festiwalu Fizyka na Scenie 3, w ramach Europejskiego Festiwalu Physics On Stage 3 (6 IX 2003 r.). Odbył się też pierwszy otwarty konkurs Projektu GosFiz na plakat/rysunek uwzględniający aspekty astronomiczne wiersza *Moja astronomia*, krakowskiego poety Adama Ziemianina.

W 2005 roku – ogłoszonym jako Światowy Rok Fizyki – w ZSz w Strzyżowie odbyła się sesja popularnonaukowa „Między nauką a religią” (16 VI 2005). Wygłoszone referaty i prezentacje zostały zauważone i wysoko ocenione przez środowisko oraz media lokalne (reportaż w Radiu Via oraz Radiu Rzeszów, noty w czasopismach: „Niedziela”, „Źródło” oraz witrynach internetowych: UR, Diecezji Rzeszowskiej i parafii Strzyżów). Wystąpienia młodzieży: inscenizacje oraz prezentacje multimedialne stały się inspiracją do ogłoszenia kolejnego konkursu w ramach projektu. Praca konkursowa – w formie prezentacji multimedialnej, stron www lub innego przekazu medialnego (np. minifilm) – miała ukazywać aspekty fizyczne, kosmologiczne lub z zakresu filozofii przyrody jednego z trzech zadanych tematów. Tematy szczegó-

Poezja fizycznej rzeczywistości Projekt edukacyjny GosFiz

Małgorzata Klisowska

lowe wybrano z pieśni Narodziny świata (do wiersza Edwarda Stachury, z muzyką Krzysztofa Myszkowskiego), z krążka „Niebieska tancbuda” zespołu Stare Dobre Małżeństwo (SDM):

(T1) Rodzi się ziemi kula; rodzi się świat!
(T2) Pętla czasu się rozwija...
(T3) Starożytność, nowożytność, a za dalą dal!

Rodzi się ogień wieczny...

Na ten konkurs zgłoszono 27 prac uczniowskich, z których do finału zakwalifikowano 11. Przyznano trzy nagrody w kategorii aspekty fizyczne oraz dwie nagrody w kategorii interpretacje. Środki na nagrody rzeczowe pozyskano od prywatnych darczyńców. Nagrodą specjalną był udział w seansie astronomicznym oraz koncercie SDM w Planetarium Śląskim, w dniu obchodów 50-lecia Planetarium (Chorzów, 4 XII 2005). Wszystkie wyróżnione i nagrodzone prace zostały przedstawione na uczniowskiej sesji popularnonaukowej w Instytucie Fizyki Uniwersytetu Rzeszowskiego (3 XII 2005).

Konkurs „Sfotografuj eksperyment”

Patrzeć i widzieć. Badać, by poznać. Tak w skrócie można przedstawić ideę kolejnych działań realizowanych w ramach projektu. Nawiązując do przypadających w 2006 i 2007 r. rocznic Newtonowskich:

- 340 lat od ogłoszenia przez I. Newtona teorii światła (1667),
- 320 lat od Imprimatur (1686) oraz wydania Philosophiae Naturalis Principia Mathematica (1687),
- 280 lat od śmierci I. Newtona (1727),
przygotowano koncepcję, regulamin oraz niezbędną dokumentację konkursu Sfotografuj eksperyment, który byłby realizowany w czterech edycjach, w roku szk. 2006/7 i 2007/8.

Przyjęto, że każda edycja konkursu – jako część Projektu Edukacyjnego – Poezja fizycznej rzeczywistości będzie stanowić zamkniętą całość. Tematykę wiodącą danej edycji wyznaczy każdorazowo odpowiednio dobrany cytat z poezji polskiej tak, by pozostawiał szeroki zakres dla własnej interpretacji, inwencji oraz wyborów, co do tematu szczegółowego oraz poziomu trudności. Rozstrzygnięcie konkursu zakończy każdorazowo sesja plakatowa nagrodzonych prac. Z zaplanowanych czterech edycji konkursu

odbyły się już trzy (edycja czwarta rozpoczęła się 20 II 2008 r.).

Tematy wiodące zakończonych edycji konkursu:

w I edycji:
Promieniu świetlisty przeszij mnie (E. Stachura)

A światło uderza swą falą (B. Leśmian)

w II edycji:
Echem głosu mierząc przestrzenie ciał (G. Białkowski)

Ja Newton małego miasteczka uczę moje jabłka spadać (A. Ziemiannin)

w III edycji:
W mroku jest tyle światła (K. Wojtyła)
Chmury pękaly czarne (...), a grom przeszył obraz (E. Stachura)

Nad domem przysiadła tęcza na nieba niebieskiej gałęzi (A. Ziemiannin)

Zgodnie z Regulaminem, praca składa się z obowiązkowej dokumentacji – m.in. z opisu formalnego oraz merytorycznego prezentowanych (maksymalnie trzech) zdjęć eksperymentu, pokazu, zjawiska, skutku, itp. Przyjęto następujące kryteria oceny prac:

- umiejętność uszczegółowienia tematu
- wyodrębnienie aspektu fizycznego;
- atrakcyjność i oryginalność wybranego eksperymentu (pokazu);
- fotograficzna prezentacja efektów eksperymentu (pokazu);
- poprawność formalna i merytoryczna pracy.

Konkurs ma charakter otwarty (wielość kategorii, brak ograniczeń wiekowych, czy też miejsca realizacji). Prace mogą być tworzone: indywidualnie, w grupach formalnych szkolnych, międzyszkolnych, grupach nieformalnych, pozaszkolnych. Łącznie – w dotychczasowych trzech edycjach konkursu – udział wzięło 69 uczniów szkół gimnazjalnych (56 prac) oraz 86 uczniów szkół ponadgimnazjalnych (67 prac). Wpłynęły również cztery prace w kategorii nauczycielskiej. Lista nagrodzonych dostępna jest na stronach projektu (<http://gosfiz.w.interia.pl>) > Konkursy oraz na stronach Oddziału Rzeszowskiego PTF (<http://fonon.univ.rzeszow.pl/orzptf>) > Wydarzenia > Konkursy).

Nadesłane fotografie uczniowskie są nie tylko interesującą opowieścią o „fizyce wokół nas” i eksperymentowaniu, ale – niejednokrotnie – o radości, jaką sprawiło samo przygotowa-

nie doświadczenia, a potem dążenie do uzyskania jak najlepszego efektu fotograficznego. Mówią wiele o zdolności ukierunkowanego patrzenia, umiejętności dostrzegania efektów i zjawisk, poziomie myślenia przyczynowo-skutkowego ich autorów. Pomimo że są to fotografie amatorskie, wiele zdjęć pokazuje, jak ciekawa i wręcz zjawiskowo piękna jest otaczająca nas fizyczna rzeczywistość. Doceniając walory artystyczne lub dydaktyczne prostych doświadczeń wykonanych w domu, z udziałem młodszego rodzeństwa, itp. – przyznawano również nagrody, wyróżnienia lub dyplomy pozaregulaminowe.

Konkurs Sfotografuj eksperyment, jako integralna część projektu Poezja fizycznej rzeczywistości (realizowanego w Zakładzie Dydaktyki Fizyki IF UR), odbywa się pod patronatem Instytutu Fizyki Uniwersytetu Rzeszowskiego oraz Oddziału Rzeszowskiego Polskiego Towarzystwa Fizycznego. Honorowy patronat nad kolejnymi trzema edycjami objęli dziekan Wydziału Matematyczno-Przyrodniczego (1. edycja – śp. prof. UR dr hab. Jerzy Tocki, 2. i 3. edycja – prof. dr hab. Józef Tabor) oraz dyrektor Instytutu Fizyki UR – prof. dr hab. Ryszard Kępa. Pozyskano wsparcie logistyczne Instytutu Fizyki UR, organizacyjne Oddziału Rzeszowskiego Polskiego Towarzystwa Fizycznego oraz prywatnych donatorów. Nagrody dla laureatów kolejnych edycji konkursu i ich opiekunów ufundowane zostały przez wym. dziekanów Wydziału Matematyczno-Przyrodniczego UR oraz ORZ PTF. Uczniowie i nauczyciele otrzymali również upominki oraz materiały o Uniwersytecie Rzeszowskim z Działu Informacji i Promocji UR. Słowa podziękowania należą się wszystkim – bez wyjątku – członkom kolejnych komisji konkursowych, pracujących *pro publico bono*.

Po zakończeniu czwartej edycji konkursu (V/VI br.) planowana jest pokonkursowa wystawa wszystkich nagrodzonych i wyróżnionych prac oraz prezentacja najlepszych prac nauczycieli – w formie referatów – w ramach konferencji **Fizyka częścią kultury**, organizowanej przez Oddział Rzeszowski Polskiego Towarzystwa Fizycznego i Instytut Fizyki UR (24–25 X br.).

Patrz zdjęcia na 1 i 2 stronie okładki GU